

SPLOŠNA MATURA IZ PREDMETA FILOZOFIJA V LETU 2016

Poročilo DPK SM za filozofijo

Vsebina

1	Struktura kandidatov.....	2
1.1	Struktura kandidatov pri splošni maturi – primerjava po letih	3
1.2	Struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz filozofije – primerjava po letih.....	4
1.3	Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2016.....	6
2	Analiza dosežkov pri izpitu splošne mature iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2016.....	7
2.1	Porazdelitev dosežkov po odstotnih točkah.....	7
2.2	Meje med ocenami.....	9
2.3	Porazdelitev dosežkov po ocenah	10
3	Splošni podatki o kandidatih pri izpitu splošne mature iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2016	12
4	Vsebinska analiza dosežkov za referenčno skupino SM	14
4.1	Vsebinska analiza dosežkov pri zunanjem in notranjem delu izpita	14
4.2	Vsebinska analiza dosežkov po posameznih delih izpita	15
4.3	Vsebinska analiza dosežkov po nalogah in vprašanjih.....	15
4.4	Najpogostejši nepravilni odgovori kandidatov	19
4.5	Mnenje zunanjih ocenjevalcev o nalogah in vprašanjih v izpitnih polah	20
5	Zunanje ocenjevanje in ugovori.....	21
5.1	Zunanje ocenjevanje	21
5.2	Ugovori na oceno in način izračuna izpitne ocene.....	21
6	Povzetek.....	22
6.1	Ocena uspeha kandidatov	22
6.2	Ocena kakovosti izpitnih pol.....	22
6.3	Druge ugotovitve	22

Avtorja:

Alenka Hladnik, glavna ocenjevalka za filozofijo

dr. Marjan Šimenc, predsednik DPK SM za filozofijo

Poročilo je potrdila DPK SM za filozofijo na svoji 1. korespondenčni seji 30. 9. 2016.

Ljubljana, november 2016

1 Struktura kandidatov

Statistične podatke za kandidate, ki so se udeležili **spomladanskega izpitnega roka splošne mature**, prikazujemo ločeno glede na njihovo strukturo:

a) **referenčno skupino SM** predstavljajo redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno maturo (brez kandidatov z maturitetnim tečajem, 21-letnikov, odraslih in poklicnih maturantov). Na dosežkih te skupine se postavljajo tudi meje med ocenami.

Okrajšava: ref. skup. SM;

b) **kandidate SM** (ref. skup. SM + ostali SM) predstavljajo tisti, ki opravljajo splošno maturo (brez kandidatov poklicne mature, ki opravljajo posamezni izpit splošne mature). To so:

- referenčna skupina SM (redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno maturo) in
- **ostali SM**, to so:
 - kandidati z maturitetnim tečajem,
 - 21-letniki,
 - odrasli,
 - kandidati, ki popravljajo eno ali dve negativni oceni,
 - kandidati, ki opravljajo SM ponovno v celoti,
 - kandidati, ki opravljajo SM v dveh delih, in
 - kandidati, ki izboljšujejo oceno.

Okrajšava: kandidati SM;

c) **kandidate PM** (kandidati poklicne mature s posameznim izpitom pri splošni maturi) predstavljajo tisti, ki ob poklicni maturi (štirje predmeti) dodatno opravljajo posamezni izpit SM.

Okrajšava: kandidati PM.

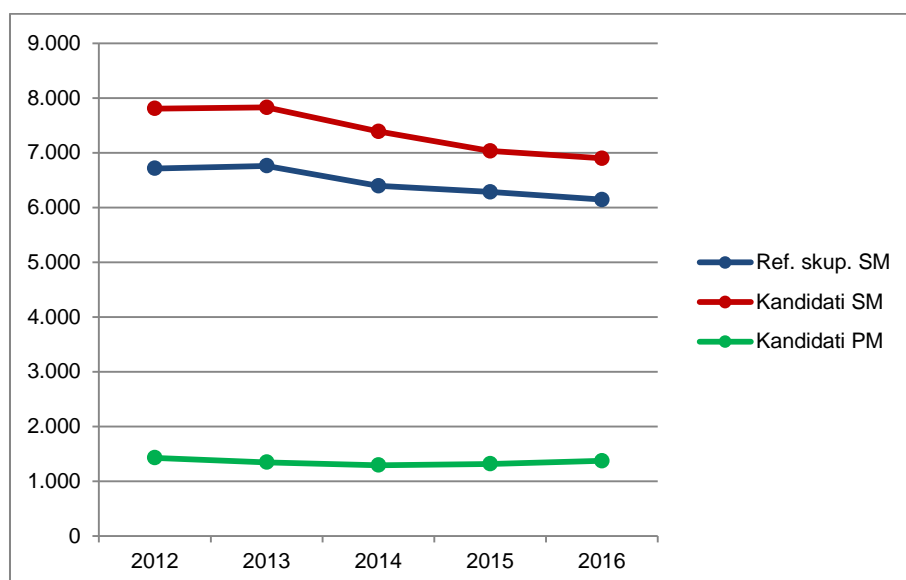
1.1 Struktura kandidatov pri splošni maturi – primerjava po letih

Preglednica 1.1.1 in slika 1.1.1 prikazujeta primerjavo števila udeleženih kandidatov v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2012 do 2016. Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.1.1: Udeleženi kandidati pri SM po strukturi – spomladanski izpitni roki 2012–2016

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2012	6.715	7.808	1.428
2013	6.759	7.826	1.346
2014	6.396	7.389	1.294
2015	6.283	7.033	1.317
2016	6.145	6.899	1.373

Slika 1.1.1: Udeleženi kandidati pri SM po strukturi – spomladanski izpitni roki 2012–2016

Vir: Državni izpitni center 2016

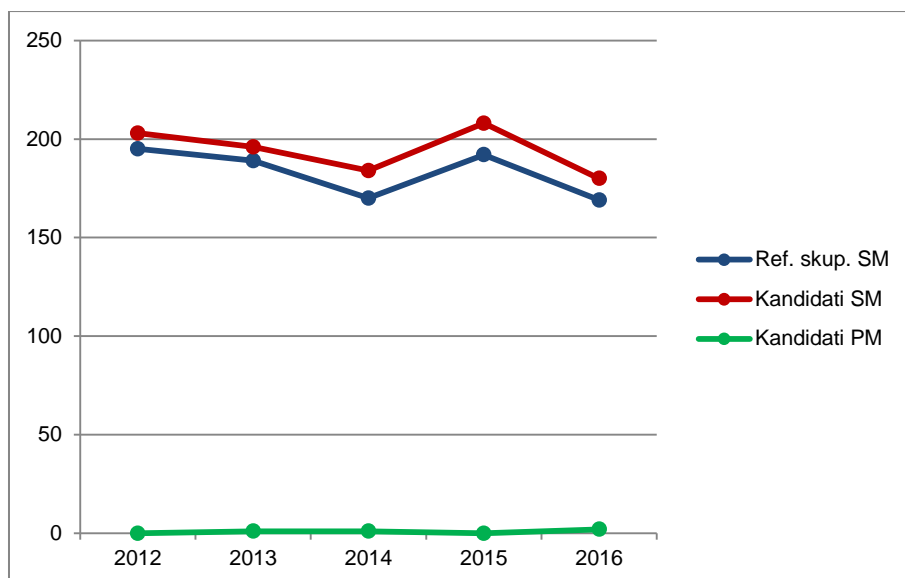
1.2 Struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz filozofije – primerjava po letih

Preglednica 1.2.1 in slika 1.2.1 prikazujeta primerjavo števila kandidatov, ki so opravljali filozofijo v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2012 do 2016. Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.2.1: Udeleženi kandidati pri izpitu SM iz filozofije po strukturi – spomladanski izpitni roki 2012–2016

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2012	195	203	0
2013	189	196	1
2014	170	184	1
2015	192	208	0
2016	169	180	2

Slika 1.2.1: Udeleženi kandidati pri izpitu SM iz filozofije po strukturi – spomladanski izpitni roki 2012–2016

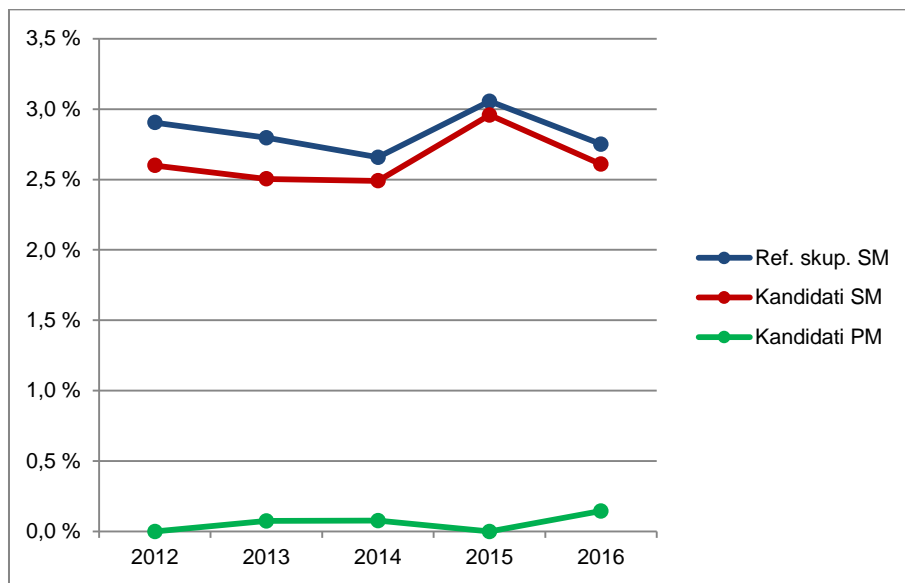
Vir: Državni izpitni center 2016

Preglednica 1.2.2 in slika 1.2.2 prikazujeta primerjavo deleža kandidatov, ki so opravljali filozofijo (preglednica 1.2.1), glede na udeležene kandidate v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2012 do 2016 (preglednica 1.1.1). Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.2.2: Delež udeleženih kandidatov pri izpitu SM iz filozofije po strukturi – spomladanski izpitni roki 2012–2016

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2012	2,9 %	2,6 %	0,0 %
2013	2,8 %	2,5 %	0,1 %
2014	2,7 %	2,5 %	0,1 %
2015	3,1 %	3,0 %	0,0 %
2016	2,8 %	2,6 %	0,1 %

Slika 1.2.2: Delež udeleženih kandidatov pri izpitu SM iz filozofije po strukturi – spomladanski izpitni roki 2012–2016

Vir: Državni izpitni center 2016

1.3 Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2016

Preglednica 1.3.1 in slika 1.3.1 prikazujeta število in delež kandidatov, ki so opravljali izpit splošne mature iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2016. Podatki so prikazani po strukturi kandidatov. (Redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno maturo in predstavljajo referenčno skupino SM, so dodatno razdeljeni tudi na izobraževalne programe.)

Preglednica 1.3.1: Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu SM iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2016

	Število	Delež
Splošna gimnazija	152	83,5 %
Klasična gimnazija	11	6,0 %
Gimnazija	163	89,6 %
Tehniška gimnazija	0	0,0 %
Ekonomska gimnazija	0	0,0 %
Umetniška gimnazija	6	3,3 %
Strokovna gimnazija	6	3,3 %
Ref. skup. SM	169	92,9 %
Ostali SM	11	6,0 %
Kandidati SM	180	98,9 %
Kandidati PM	2	1,1 %

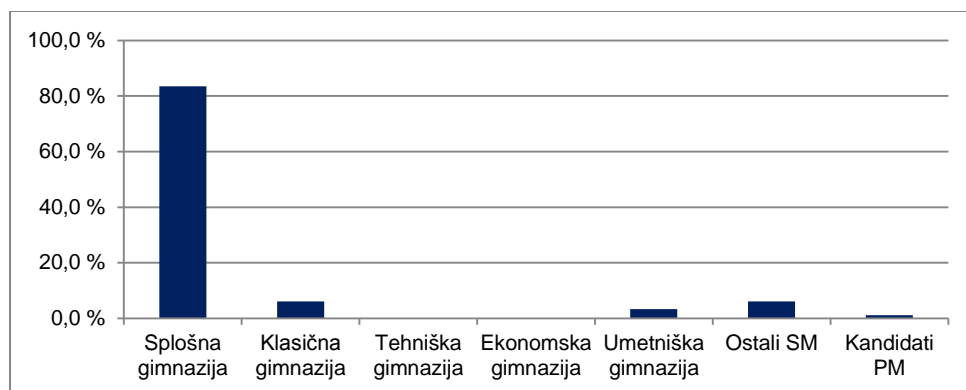
gimnazija = splošna gimnazija + klasična gimnazija

strokovna gimnazija = tehniška gimnazija + ekonomska gimnazija + umetniška gimnazija

ref. skup. SM = gimnazija + strokovna gimnazija

kandidati SM = ref. skup. SM + ostali SM

Slika 1.3.1: Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu SM iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2016

Vir: Državni izpitni center 2016

2 Analiza dosežkov pri izpitu splošne mature iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2016

2.1 Porazdelitev dosežkov po odstotnih točkah

Preglednica 2.1.1 prikazuje porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah pri filozofiji v spomladanskem izpitnem roku SM 2016 v posamezne razrede/intervale, ki obsegajo pet odstotnih točk (tj. frekvenčna porazdelitev), preglednica 2.1.2 in slika 2.1.1 pa delež kandidatov, ki so dosegli manj odstotnih točk od zgornje meje razreda (tj. relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev). Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

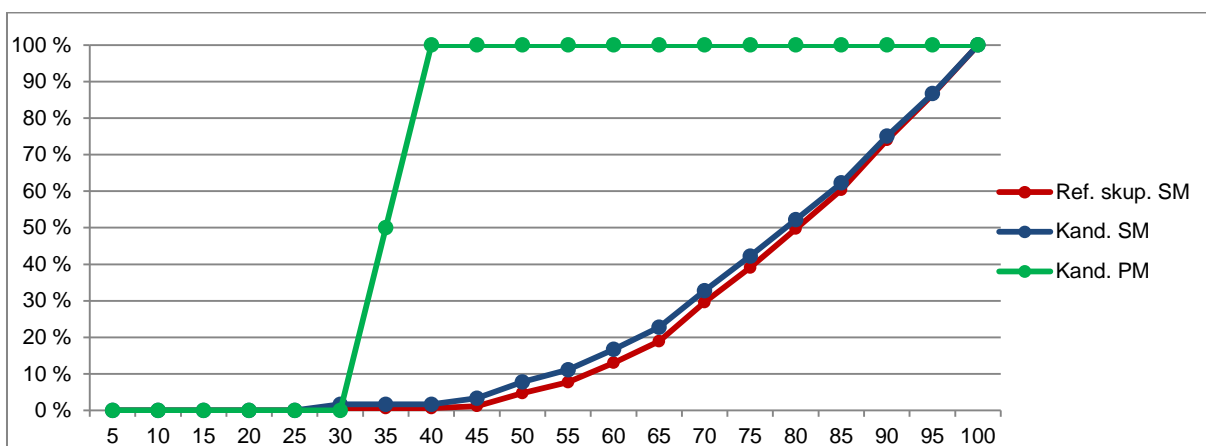
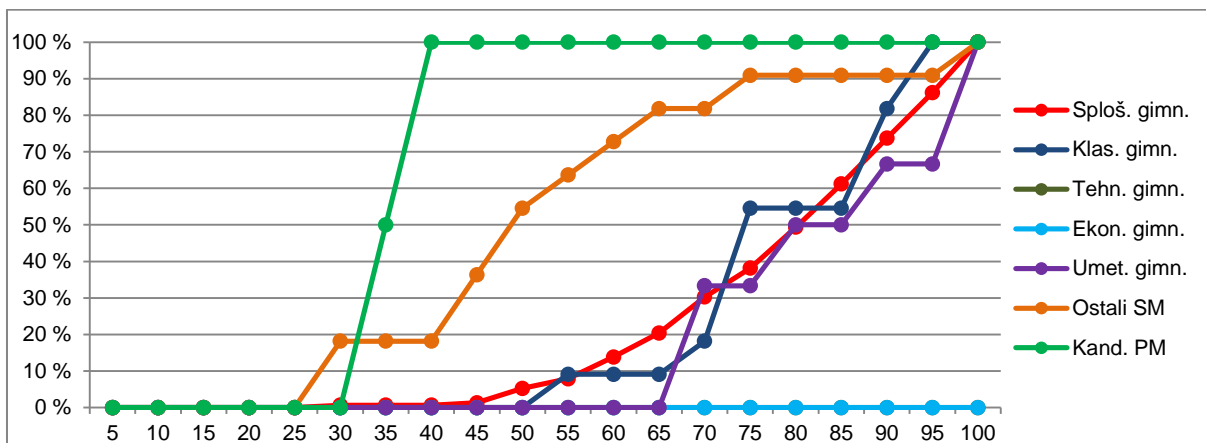
Preglednica 2.1.1: Frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

Odst. točke	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekonom. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
0-5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6-10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11-15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16-20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21-25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
26-30	1	0	1	0	0	0	0	1	3	2	0
31-35	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
36-40	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
41-45	1	0	1	0	0	0	0	1	3	2	0
46-50	6	0	6	0	0	0	0	6	8	2	0
51-55	4	1	5	0	0	0	0	5	6	1	0
56-60	9	0	9	0	0	0	0	9	10	1	0
61-65	10	0	10	0	0	0	0	10	11	1	0
66-70	15	1	16	0	0	2	2	18	18	0	0
71-75	12	4	16	0	0	0	0	16	17	1	0
76-80	17	0	17	0	0	1	1	18	18	0	0
81-85	18	0	18	0	0	0	0	18	18	0	0
86-90	19	3	22	0	0	1	1	23	23	0	0
91-95	19	2	21	0	0	0	0	21	21	0	0
96-100	21	0	21	0	0	2	2	23	24	1	0
SKUPAJ	152	11	163	0	0	6	6	169	180	11	2

Preglednica 2.1.2: Relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

Odst. točke	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
5	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
10	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
15	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
20	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
25	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
30	1 %	0 %	1 %	-	-	0 %	0 %	1 %	2 %	18 %	0 %
35	1 %	0 %	1 %	-	-	0 %	0 %	1 %	2 %	18 %	50 %
40	1 %	0 %	1 %	-	-	0 %	0 %	1 %	2 %	18 %	100 %
45	1 %	0 %	1 %	-	-	0 %	0 %	1 %	3 %	36 %	100 %
50	5 %	0 %	5 %	-	-	0 %	0 %	5 %	8 %	55 %	100 %
55	8 %	9 %	8 %	-	-	0 %	0 %	8 %	11 %	64 %	100 %
60	14 %	9 %	13 %	-	-	0 %	0 %	13 %	17 %	73 %	100 %
65	20 %	9 %	20 %	-	-	0 %	0 %	19 %	23 %	82 %	100 %
70	30 %	18 %	29 %	-	-	33 %	33 %	30 %	33 %	82 %	100 %
75	38 %	55 %	39 %	-	-	33 %	33 %	39 %	42 %	91 %	100 %
80	49 %	55 %	50 %	-	-	50 %	50 %	50 %	52 %	91 %	100 %
85	61 %	55 %	61 %	-	-	50 %	50 %	60 %	62 %	91 %	100 %
90	74 %	82 %	74 %	-	-	67 %	67 %	74 %	75 %	91 %	100 %
95	86 %	100 %	87 %	-	-	67 %	67 %	86 %	87 %	91 %	100 %
100	100 %	100 %	100 %	-	-	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Slika 2.1.1: Relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

Vir: Državni izpitni center 2016

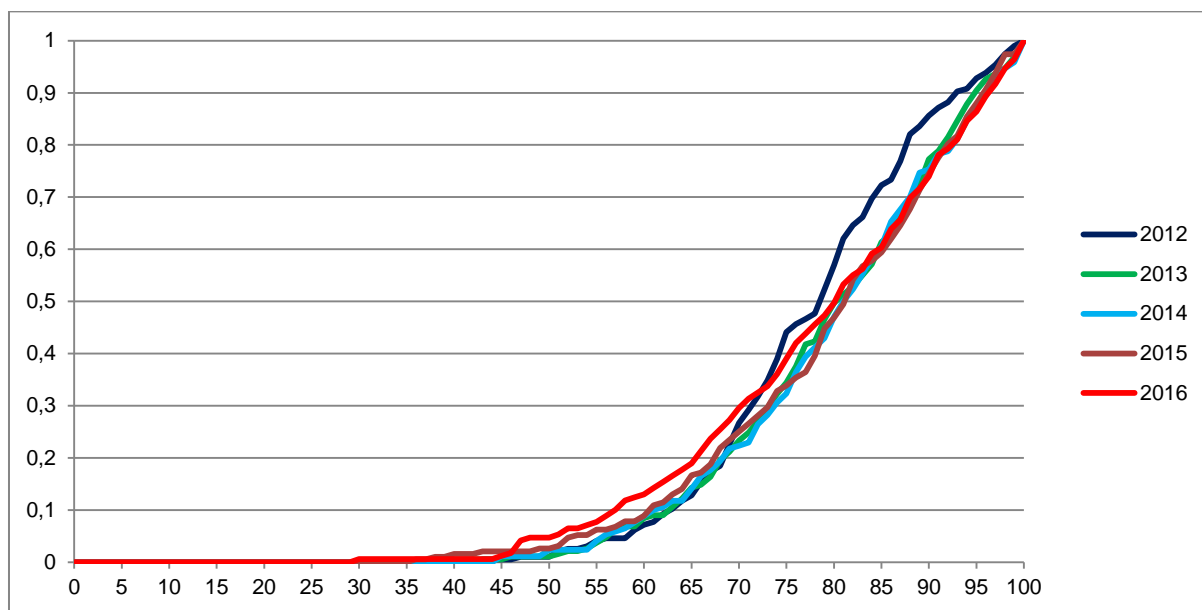
2.2 Meje med ocenami

Preglednica 2.2.1 prikazuje primerjavo mej med ocenami v letih od 2012 do 2016, slika 2.2.1 pa kumulativno frekvenčno porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah za referenčno skupino SM, na kateri se postavljajo meje med ocenami.

Preglednica 2.2.1: Meje med ocenami za zadnjih pet let

Leto	Ocene			
	2	3	4	5
2012	50	62	74	87
2013	50	62	74	87
2014	50	62	74	87
2015	50	62	74	87
2016	50	62	74	87

Slika 2.2.1: Kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah – referenčna skupina SM

Vir: Državni izpitni center 2016

2.3 Porazdelitev dosežkov po ocenah

Preglednica 2.3.1 prikazuje porazdelitev kandidatov po ocenah pri filozofiji v spomladanskem izpitnem roku SM 2016 (tj. frekvenčna porazdelitev), preglednica 2.3.2 in slika 2.3.1 pa delež kandidatov s posameznimi ocenami (tj. relativna frekvenčna porazdelitev). Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

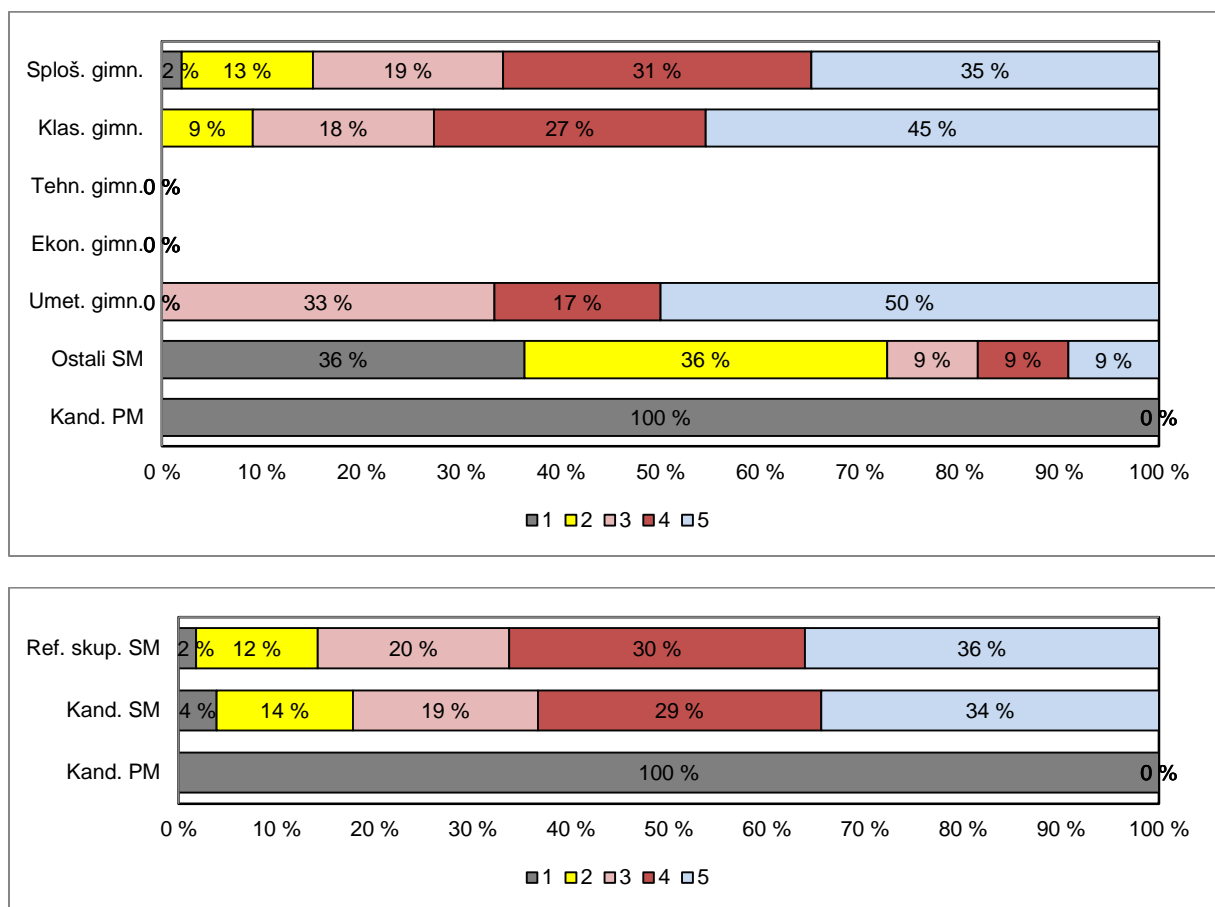
Preglednica 2.3.1: Frekvenčna porazdelitev kandidatov po ocenah

Ocena	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekonom. gimn.	Umet. gimn.	Strokov. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
1	3	0	3	0	0	0	0	3	7	4	2
2	20	1	21	0	0	0	0	21	25	4	0
3	29	2	31	0	0	2	2	33	34	1	0
4	47	3	50	0	0	1	1	51	52	1	0
5	53	5	58	0	0	3	3	61	62	1	0
Uspešni	149	11	160	0	0	6	6	166	173	7	0
Skupaj	152	11	163	0	0	6	6	169	180	11	2

Preglednica 2.3.2: Relativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po ocenah

Ocena	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
1	2 %	0 %	2 %	-	-	0 %	0 %	2 %	4 %	36 %	100 %
2	13 %	9 %	13 %	-	-	0 %	0 %	12 %	14 %	36 %	0 %
3	19 %	18 %	19 %	-	-	33 %	33 %	20 %	19 %	9 %	0 %
4	31 %	27 %	31 %	-	-	17 %	17 %	30 %	29 %	9 %	0 %
5	35 %	45 %	36 %	-	-	50 %	50 %	36 %	34 %	9 %	0 %
Uspešni	98 %	100 %	98 %	-	-	100 %	100 %	98 %	96 %	64 %	0 %
Skupaj	100 %	100 %	100 %	-	-	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Slika 2.3.1: Relativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po ocenah

Vir: Državni izpitni center 2016

3 Splošni podatki o kandidatih pri izpitu splošne mature iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2016

V preglednici 3.1 so zbrani splošni podatki (tj. statistike) o kandidatih, ki so opravljali izpit splošne mature iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2016.

Preglednica 3.1: Splošni podatki o kandidatih pri izpitu SM iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2016

	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
Število kandidatov	152	11	163	0	0	6	6	169	180	11	2
Povprečni splošni uspeh pri SM*	20,82	21,50	20,87	-	-	19,67	19,67	20,82	20,57	12,40	-
Povprečni uspeh v 4. letniku SŠ	3,75	4,18	3,78	-	-	3,83	3,83	3,78	3,73	2,57	-
Povprečni uspeh v 3. letniku SŠ	3,62	3,82	3,63	-	-	4,17	4,17	3,65	3,61	2,71	-
Povprečna ocena pri predmetu SM	3,84	4,09	3,85	-	-	4,17	4,17	3,86	3,76	2,18	1,00
Povprečna originalna ocena pri predmetu SM**	3,80	4,09	3,82	-	-	4,17	4,17	3,83	3,73	2,09	1,00
Povprečno število odstotnih točk pri predmetu SM	78,37	78,98	78,41	-	-	82,80	82,80	78,57	77,03	53,35	36,71
Mediana odstotnega števila točk pri predmetu SM	81	75	81	-	-	84	84	81	79,5	50	36,5
Standardni odklon odstotnih točk pri predmetu SM	15,15	12,44	14,95	-	-	13,54	13,54	14,89	16,36	20,26	4,97
Povprečna ocena pri predmetu v 4. letniku SŠ	4,10	4,55	4,13	-	-	4,00	4,00	4,12	4,08	2,83	-
Povprečna ocena pri predmetu v 3. letniku SŠ	4,50	4,83	4,53	-	-	-	-	4,53	4,51	4,00	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in ocene pri predmetu SM*	0,68	-	0,68	-	-	-	-	0,69	0,70	-	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in uspeha v 4. letniku SŠ*	0,72	-	0,71	-	-	-	-	0,71	0,74	-	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in uspeha v 3. letniku SŠ*	0,73	-	0,74	-	-	-	-	0,71	0,73	-	-
Korelacija ocene pri predmetu SM in uspeha v 4. letniku SŠ***	0,47	-	0,46	-	-	-	-	0,46	0,50	-	-
Korelacija ocene pri predmetu SM in uspeha v 3. letniku SŠ***	0,47	-	0,46	-	-	-	-	0,46	0,50	-	-
Korelacija ocene pri predmetu SM in ocene pri predmetu v 4. letniku SŠ***	0,51	-	0,51	-	-	-	-	0,51	0,54	-	-
Korelacija ocene pri predmetu SM in ocene pri predmetu v 3. letniku SŠ***	0,21	-	0,19	-	-	-	-	0,19	0,24	-	-
Korelacija notranjega in zunanjega dela pri SM	0,46	-	0,46	-	-	-	-	0,43	0,49	-	-
Neuspešni s PP	1,97	0,00	1,84	-	-	0,00	0,00	1,78	3,89	36,36	100,00
Neuspešni brez PP	5,26	0,00	4,91	-	-	0,00	0,00	4,73	7,22	45,45	100,00

*Pri izračunu povprečnega splošnega uspeha pri SM so upoštevani samo uspešni kandidati (10 točk ali več). Enako velja tudi za korelacije s splošnim uspehom pri SM.

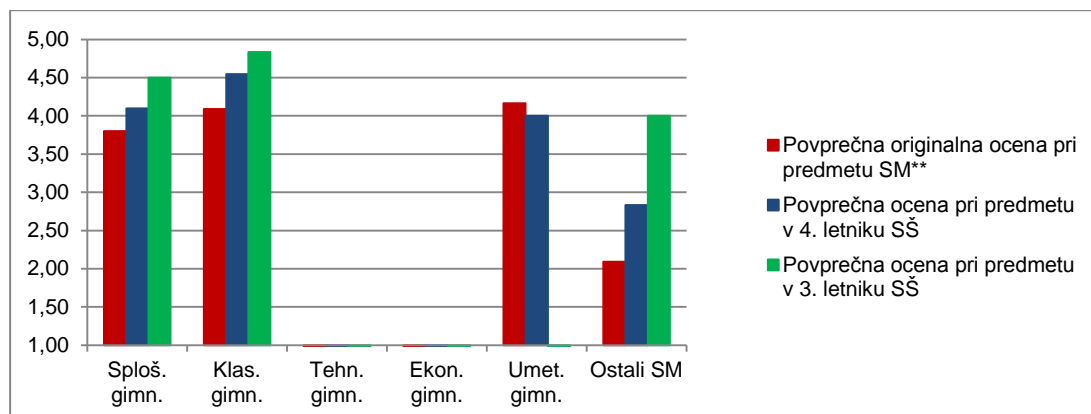
**Originalna ocena je ocena pri predmetu SM, izračunana iz odstotnih točk, brez upoštevanja PP (pogojno pozitivne), ocenjevanja na OR namesto VR ali upoštevanja ocene iz prejšnjega roka.

***Korelacija z oceno pri predmetu SM se računa z originalno oceno pri predmetu SM.

Če je manj kakor 30 popolnih parov podatkov, se korelacija ne izračuna.

Slika 3.1 prikazuje primerjavo povprečne originalne ocene pri izpitu SM iz filozofije in povprečnih ocen iz filozofije v 4. in 3. letniku srednje šole. Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

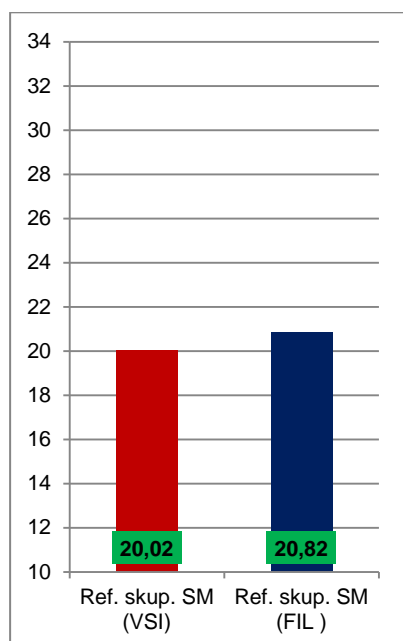
Slika 3.1: Povprečne ocene pri izpitu SM iz filozofije

Vir: Državni izpitni center 2016

Slika 3.2 prikazuje primerjavo povprečnega splošnega uspeha vseh gimnazijcev, ki so v spomladanskem izpitnem roku 2016 prvič v celoti opravljali splošno maturo (ref. skup. SM – VSI), in gimnazijcev, ki so v tem izpitnem roku prvič v celoti opravljali izpit SM iz filozofije (ref. skup. SM – FIL).

Slika 3.2: Povprečni splošni uspeh pri SM in pri izpitu SM iz filozofije

Vir: Državni izpitni center 2016

4 Vsebinska analiza dosežkov za referenčno skupino SM

4.1 Vsebinska analiza dosežkov pri zunanjem in notranjem delu izpita

Preglednica 4.1.1 prikazuje osnovne statistične podatke za referenčno skupino SM pri zunanjem in notranjem delu izpita iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku SM 2016.

Preglednica 4.1.1: Osnovni statistični podatki

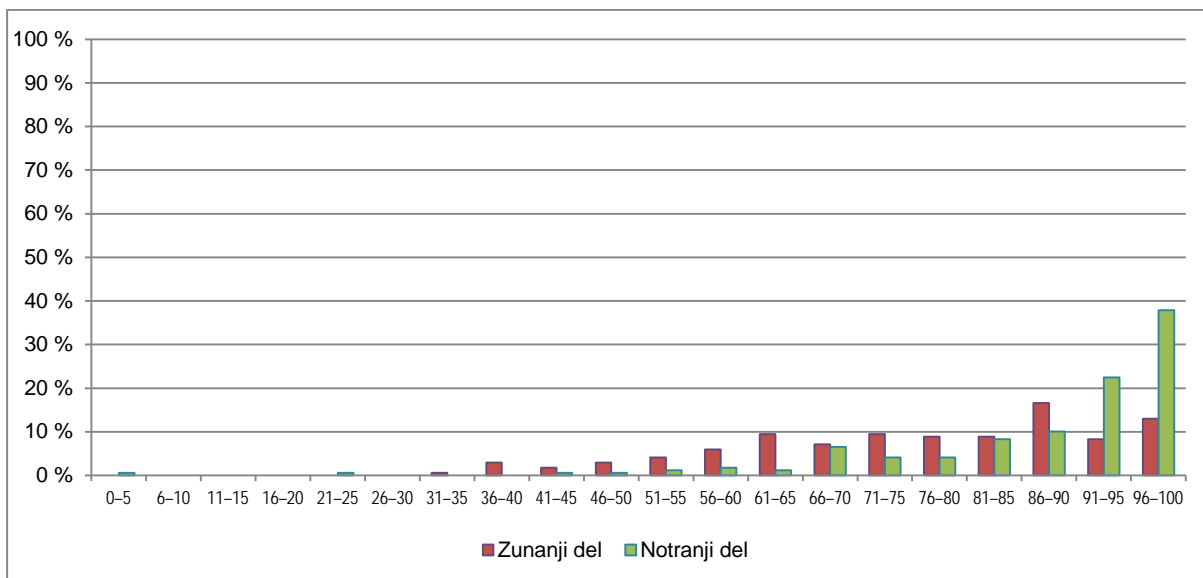
	Zunanji del	Notranji del
Število kandidatov	169	169
Povprečno število odstotnih točk	60,95	17,62
Standardni odklon odstotnih točk	13,31	3,05
Maksimalno število odstotnih točk	80,00	20,00
Povprečna težavnost	0,76	0,88

Preglednica 4.1.2 in slika 4.1.1 prikazujeta relativno frekvenčno porazdelitev referenčne skupine SM po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku SM 2016.

Preglednica 4.1.2: Relativna frekvenčna porazdelitev po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita

Odstotki	Zunanji del	Notranji del
0–5	0 %	1 %
6–10	0 %	0 %
11–15	0 %	0 %
16–20	0 %	0 %
21–25	0 %	1 %
26–30	0 %	0 %
31–35	1 %	0 %
36–40	3 %	0 %
41–45	2 %	1 %
46–50	3 %	1 %
51–55	4 %	1 %
56–60	6 %	2 %
61–65	9 %	1 %
66–70	7 %	7 %
71–75	9 %	4 %
76–80	9 %	4 %
81–85	9 %	8 %
86–90	17 %	10 %
91–95	8 %	22 %
96–100	13 %	38 %
SKUPAJ	100 %	100 %

Slika 4.1.1: Relativna frekvenčna porazdelitev po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita

Vir: Državni izpitni center 2016

4.2 Vsebinska analiza dosežkov po posameznih delih izpita

Preglednica 4.2.1 prikazuje osnovne statistične podatke za referenčno skupino SM pri posameznih delih izpita iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku SM 2016.

Preglednica 4.2.1: Osnovni statistični podatki po posameznih delih izpita

	Izpitna pola 1	Izpitna pola 2	Seminarska naloga
Število kandidatov	169	169	169
Povprečno število odstotnih točk	27,36	33,59	17,62
Standardni odklon odstotnih točk	5,77	9,29	3,05
Maksimalno število odstotnih točk	35,00	45,00	20,00
Povprečna težavnost	0,78	0,75	0,88

4.3 Vsebinska analiza dosežkov po nalogah in vprašanjih

Prva izpitna pola

Splošno

Število kandidatov: 169, povprečno število točk: 17,20, indeks težavnosti: 0,78.

V primerjavi z lanskim rezultatom se vrednosti niso opazno spremenile. Naloge so večinoma ustrezale poglobljenim kriterijem: kandidati so pri komentarju v večji meri korektno predstavljali in analizirali stališča avtorja. Naloge so imele esejsko zgradbo, le manjši del je pri tem izstopal – pri teh je šlo bodisi za fragmentarno besedilo bodisi za daljši sestavek brez uvoda, jedra, sklepa in linije argumentacije. Vtis je bil, da so kandidati dovolj dobro razumeli, kaj naloge od njih zahtevajo, v svojih odgovorih pa se niso osredotočili samo na odlomek, ampak so le-tega bolj ali manj ustrezno postavili v kontekst celotnega dela in tudi odgovorili na vprašanja. Le redke so bile tiste naloge, v katerih bi pisec

komentarja povsem spregledal vprašanja ob odlomku. Pri komentarjih so bile opazne razlike v poglobljenosti odgovora, kar je seveda pričakovano. Nekateri komentarji so sicer vsebovali korektno predstavitev stališča avtorja oz. njegove argumentacije, vendar so pri tem ostajali nekoliko bolj opisni. Bilo pa je tudi nekaj komentarjev, v katerih je pisec že vzpostavil neko lastno stališče in je skozenj vstopal v dialog z avtorjem.

Kot vsako leto tudi letos opozarjamo na precejšnjo težavo s pojmovno analizo. Če so pri splošnejši predstavitvi dela kandidati pokazali, da besedilo poznajo, pa so vpeljane pojme dobro razložili le najboljši, drugi jih uporabljajo implicitno, slabi pa zgolj zdravorazumsko.

Platon: *Država*

Število kandidatov: 83, povprečno število točk: 16,36, indeks težavnosti: 0,74.

Kandidati običajno opišejo osnovne faze v vzgoji filozofov. Večina kandidatov govori o vsem zgolj na splošno: filozofi so pokvarjeni zaradi slabe vzgoje; bodoči vladarji morajo biti deležni prave vzgoje; filozofi poznajo resnico itd. Ne pojasnjujejo ničesar. Samo povzamejo splošne trditve. Tipična pomanjkljivost je, da ne razložijo vzrokov za pokvarjenost filozofov in večkrat ne umestijo vzgoje v Platonovo metafizično-epistemološko teorijo oziroma odlomka ne umestijo v širši kontekst dela. Del komentarjev je bil nabit z znanjem, detajli, poznavanjem dela, a tudi tu so imeli težave z odgovori na vprašanje o pokvarjenosti.

Aristotel: *Nikomahova etika*

Število kandidatov: 12, povprečno število točk: 17,13, indeks težavnosti: 0,79.

Praktično vsi kandidati izkazujejo precej vednosti o delu kot celoti. Vendar večina komentar zastavi zelo široko, tako da večino časa namenijo celoti dela in se pogosto premalo osredotočijo na problematiko *Desete knjige*, iz katere je odlomek, zato v večini komentarjev manjkajo specifični poudarki, ki so razviti v tej knjigi. Tako da lahko rečemo, da večina kandidatov delo solidno pozna, da pa se premalo osredotočijo na konkretni odlomek. Značilno pa je tudi, da se kandidati ne spuščajo v dialog z avtorjem, tako da ta del komentarja manjka pri skoraj vseh esejih.

Descartes: *Meditacije*

Število kandidatov: 46, povprečno število točk: 17,79, indeks težavnosti: 0,81.

Kandidati znajo večinoma dobro opisati pot metodološkega dvoma, posebno se osredotočijo na 1. in na začetek 2. meditacije. Pri tem obstajajo razlike v načinu tega opisa. Nekatere naloge ostanejo predvsem na ravni naracije, drugim pa uspe v zgodbo vpeljati tudi pojmovno shemo. Vendar pa je bilo pri letošnjih komentarjih teh drugih več in so tako večinoma dobro prehajali od opisa k pojmovni analizi. Pomanjkljivost, ki se je večkrat pojavila, je bila v tem, da kandidati v svojih odgovorih niso znali povezati problematike odlomka s kontekstom, ki so ga vzpostavili. Takšni komentarji so zaradi tega imeli pogoste preskoke v izpeljavi. Nekaj komentarjev je bilo tudi takšnih, da so sicer precej dobro orisali kontekst, tudi vpeljali relevantne pojme, pa jim ni uspelo dovolj jasno razložiti, za kateri problem gre v navedenem odlomku. Vtis je bil tudi ta, da je bilo kar nekaj težav z razumevanjem enega od vprašanj (o tem, kako Descartes loči med razvidnostjo bivanja telesa in razvidnostjo bivanja duha). Skorajda nihče ni povsem zadovoljivo odgovoril na to vprašanje.

Nietzsche: H genealogiji morale

Število kandidatov: 28, povprečno število točk: 18,75, indeks težavnosti: 0,85.

Ne samo da se je podvojilo število kandidatov pri tem delu, letošnji komentarji k Nietzscheju so bili na precej visoki ravni razumevanja. Večina kandidatov je pokazala dobro poznavanje besedila in tudi razlaga poglavitnih avtorjevih pojmov je le v redkih primerih umanjala. Kandidati so imeli dober pregled nad celoto besedila, le nekaj je bilo takšnih, ki jim ni uspelo umestiti problematike odlomka v širši pojmovni kontekst. Tipična pomanjkljivost pri pisanju je bila ta, da so se kandidati osredotočali na en sam vidik odlomka (razmerja med močnimi in šibkimi ter *ressentiment* v primeru prvih in drugih), kar je bilo sicer čisto relevantno, vendar pa jim je potem zmanjkalo časa in prostora za to, da bi vzpostavili bolj natančne povezave s temeljnimi poudarki celotnega besedila (npr. kakšen je sploh avtorjev namen pri pisanju dela – pojem genealogija je bil redkeje zadostno pojasnjen, tudi povezave med *ressentimentom* in voljo do moči so bile pri večjem številu vzpostavljene nekoliko preveč površno). Ker pa gre za zahtevno besedilo, so bili dobro ocenjeni tudi tisti komentarji, ki so imeli nekaj od naštetih šibkosti, a so bili kljub temu dovolj dobro napisani, da so z njimi kandidati pokazali poznavanje in solidno razumevanje besedila.

Druga izpitna pola

Število kandidatov: 169, povprečno število točk: 16,42, indeks težavnosti: 0,74.

Vprašanje stvarnosti

- 1. Razpravljajte o trditvi: Svet je zgolj iluzija: za eno tančico se skriva le druga tančica, nikdar pa ne pridemo do bistva.**

Število kandidatov: 3, povprečno število točk: 14,67, indeks težavnosti: 0,67.

Kandidati niso razumeli naslova, zato so ustvarili proste spise, navedli sicer nekaj vednosti.

- 2. Razpravljajte o trditvi: Človekovo življenje poteka po vnaprej začrtani poti, ki jo določajo naravne zakonitosti.**

Število kandidatov: 12, povprečno število točk: 14,50, indeks težavnosti: 0,66.

Tudi ta naslov so izbirali slabše pripravljeni dijaki, ki so komaj razumeli zagate teme, navajali le nekaj posplošitev o trdem, mehkem determinizmu, pa libertarizmu in eksistencializmu.

- 3. Razpravljajte o trditvi: Duha in telo opisujemo in izkušamo različno, vendar gre za isto stvar.**

Število kandidatov: 11, povprečno število točk: 20,82, indeks težavnosti: 0,95.

Izjemni eseji, v katerih kandidati razmišljajo o temi, ki jo poglobljeno razumejo.

Vprašanje spoznanja

- 4. Razpravljajte o trditvi: Izkušanje ni samo proizvod čutov, kot se nam pogosto zdi, marveč je proizvod čutov in razuma.**

Število kandidatov: 13, povprečno število točk: 17,96, indeks težavnosti: 0,58.

Odgovori se cepijo v dve skupini, odlične in slabe, pri katerih je najti veliko nerazumevanja.

- 5. Razpravljajte o trditvi: Ni je večje zablode, kot je iskanje absolutne resnice, saj je ljudje ne moremo doseči, pa tudi obstaja ne.**

Število kandidatov: 5, povprečno število točk: 15,50, indeks težavnosti: 0,70.

6. Razpravljajte o trditvi: Med znanostjo in filozofijo dialog ni mogoč, ker uporabljata povsem različne metode raziskovanja.

Število kandidatov: 0.

Vprašanje morale

7. Razpravljajte o trditvi: Moralen človek si ne bi pomišljal žrtvovati posameznika za srečo skupnosti.

Število kandidatov: 49, povprečno število točk: 16,44, indeks težavnosti: 0,75.

Marsikateri kandidat ima težave z razumevanjem naslovne trditve. Prepoznajo sicer utilitaristično problematiko, vendar pišejo, da se utilitaristi s trditvijo ne bi strinjali. Nekateri razumejo naslov v smislu žrtvovanja drugega in ne sebe. Najpogostejša napaka je redukcija naslova na problem odnosa altruizem/egoizem, kar lepo število kandidatov utilitarizem enači z altruizmom. Znajo pa opisati in razložiti utilitaristične pozicije Benthama in Milla, nekateri vključijo Kantovo etiko. Tipična pomanjkljivost je površno poznavanje teorij.

8. Razpravljajte o trditvi: Posameznik, ki skrbi le zase, v resnici ni srečen.

Število kandidatov: 10, povprečno število točk: 14,75, indeks težavnosti: 0,67.

Nekaj odgovorov resnično dobrih, večinoma pa kandidati pokažejo skromno poznavanje problematike, še manj je razumevanja naslova, nemara zato, ker slabši pišejo o egoizmu in altruizmu nasploh. Večina ne analizira pojma sreče, tako da posledično prehajajo iz problema v problem – večinoma irelevanten.

9. Razpravljajte o trditvi: Človeško življenje je nenehen boj med tistim, kar si želimo, in tistim, kar moramo.

Število kandidatov: 18, povprečno število točk: 16,28, indeks težavnosti: 0,74.

Nekaj dobrih esejev o etiki dolžnosti v nasprotju z drugimi, večinoma pa so kandidati bolj mehansko opisovali teorije.

Posameznik in skupnost

10. Razpravljajte o trditvi: Družba se mora odločiti ali za svobodo ali za enakost, obojega namreč ne more imeti.

Število kandidatov: 7, povprečno število točk: 15,14, indeks težavnosti: 0,69.

Boljši kandidati so ob vprašanju razvili ustrezno pojmovno mrežo, pokazali pričakovano raven znanja in v razpravo vključili trojico libertarci-Rawls-komunitarizem, v drugo pa sodijo kandidati, ki so napisali odgovore brez filozofske terminologije, pojmov in razprave.

11. Razpravljajte o trditvi: Če državni zakoni nasprotujejo moralnim, ima državljan pravico in celo dolžnost do državljanske nepokorščine.

Število kandidatov: 6, povprečno število točk: 16, indeks težavnosti: 0,73.

Kakovost odgovorov je precej nihala. Vtis pri slabših je, da so poznavanje teme morale uporabili tukaj, a so napisali esej mimo naslova. Najpogosteje so razvili pojme totalitarizem, demokracija, odnos večine in manjšine, legitimnega in legalnega. Osrednji problem naslova je državljanska nepokorščina, a nekateri kandidati o njej ne vedo veliko, temveč poskušajo pokazati znanje, ki ga pač imajo, ne glede na to, kako primerno je za obravnavanje državljanske nepokorščine.

12. Razpravljajte o trditvi: Pravična družba je družba, v kateri ni neenakosti med ljudmi, razen tistih, ki jih ni mogoče odpraviti.

Število kandidatov: 32, povprečno število točk: 16,05, indeks težavnosti: 0,73.

Kakovost odgovorov je precej nihala, toda v osnovi bi lahko odgovore razdelili v dve kategoriji. V prvi so kandidati, ki so ob vprašanju razvili ustrezno pojmovno mrežo, pokazali pričakovano raven znanja in v razpravo vključili ustrezne avtorje in teorije (Platon, Rawls, Nozick, Marx itd.); v drugo pa sodijo kandidati, ki so napisali spise brez filozofske terminologije, pojmov in razprave, tj. zdravorazumske eseje.

Filozofija religije

13. Razpravljajte o trditvi: Edino, kar biva nujno, je Bog.

Število kandidatov: 0.

14. Razpravljajte o trditvi: Vera v Boga ni nič drugega kakor tolažba za umrljiva bitja.

Število kandidatov: 2, povprečno število točk: 21,25, indeks težavnosti: 0,97.

Premajhno število za natančno analizo, a od dveh odličnih je eden izjemen po globini in širini razmisleka.

15. Razpravljajte o trditvi: Če je Bog povsod, se dobro skriva.

Število kandidatov: 1, povprečno število točk: 13,50, indeks težavnosti: 0,61.

Podpovprečen esej, ki ostaja na površju problematike.

4.4 Najpogostejši nepravilni odgovori kandidatov

Podobno kot vsako leto tudi letos opozarjamo, da je za slabše odgovore značilna jezikovna šibkost, omejen besedni zaklad in okorno izražanje. Kakor bi bili kandidati vsako leto jezikovno nekoliko slabši, uporabljajo jezik slovnično nekorektno, besede in okrajšave iz e-pisanja. Letos so se pri Platonu pojavile tudi skice iz učbenikov, kar se doslej še ni zgodilo. Kandidati jih niso znali razložiti, le narisali so jih. Skorajda ni več prekratkih odgovorov, z izjemo tistih, pri katerih je razvidno, da niso ne prebrali dela ne naštudirali teme. So se pa pojavili kandidati, ki so pod esej zapisali precenjeno število besed, kakor jih je bilo v resnici.

Pri komentarjih se še vedno vsi ne osredotočijo na odlomek, vendar pa se je stanje zaradi vpeljave vodilnih podvprašanj izboljšalo. Je pa bilo letos tipično, da je kakšno bolj specifično vprašanje ostalo neodgovorjeno. Predvsem za Platona je značilno opisovanje in obnavljanje, povzemanje, in to ne dela, temveč učbeniških ali učiteljevih razlag. Veliko premalo je razlage in samostojnega razmišljanja.

Pri tematskih esejih, kakor vedno, povzročajo težave naslovi, ki jih je mogoče razumeti zdravorazumsko, letos npr. 2. in 11.

Običajna vsakoletna pomanjkljivost je zgradba esejev: uvodi in sklepi so nakazani ali vsebinsko prazni – pri prvi izpitni poli obnova odlomka ali skrajšan prepis navodila – včasih z napovedjo, kaj vse bodo obravnavali v jedru, kar nato umanjka. Včasih so naloge brez sklepa ali pa so sklepi predolgi povzetki jedra. Pri slabših je sklep še zmeraj mesto navrženega lastnega mnenja.

Zato, kakor vsako, leto predlagamo, da se pri pripravah nameni nekaj ur le za vajo v pisanju uvodov in sklepov, prav tako priporočamo, da se kandidate opozarja na jezikovno korektnost zapisanega.

Najtrši oreh izpita je očitno analiza pojmov. Kaže, da jo je najteže osvojiti. Četudi se kandidati zavedajo, da brez nje ni filozofskega eseja, se pogosto zadovoljijo zgolj s kratko opredelitvijo pojma. Tudi tu je najbolje, da se ta element pisanja bolj vadi. Najprej s pomočjo klasičnih primerov, tipičnih analiz iz filozofskih del, nato analizo demonstrira učitelj, sledi naj samostojno delo.

Tudi celovite filozofske teorije so pri slabših kandidatih slabo naučene in še slabše razumljene. Slabši kandidati naj bi znali točno navesti vsaj osnovne, enciklopedične opredelitve teorij in smeri (recimo: hedonizem je etična smer, ki postavlja za najvišje dobro ugodje, užitek).

Opozarjamo na probleme tem o determinizmu in izvoru spoznanja, v katerih so kandidati pokazali nadpovprečno veliko nerazumevanja. Naj se pri pripravah teme zastavijo tako, da bodo kandidatom jasne.

4.5 Mnenje zunanjih ocenjevalcev o nalogah in vprašanjih v izpitnih polah

Letos ni bilo pripomb zunanjih ocenjevalcev.

5 Zunanje ocenjevanje in ugovori

5.1 Zunanje ocenjevanje

Seminar za zunanje ocenjevalce kot predpriprava na zunanje ocenjevanje je bil izveden 1. junija 2016. Udeležili so se ga vsi zunanji ocenjevalci (10). Služil je kot usklajevanje ocenjevalcev neposredno pred ocenjevanjem. Pri moderaciji *Navodil za ocenjevanje* zaradi narave izpita, ki temelji na odprtih esejskih vprašanjih, ni bilo treba spreminjati. Ocenjevanje izpitnih pol iz filozofije poteka na domu. Vsak ocenjevalec dobi določeno število esejev, praviloma vse eseje, ki so jih kandidati pisali na posamezni naslov, oziroma vse komentarje, ki so jih pisali ob posameznem odlomku. Prva in druga izpitna pola se ocenita dvakrat.

5.2 Ugovori na oceno in način izračuna izpitne ocene

Ugovor na oceno je vložil en kandidat, njegova ocena je ostala nespremenjena.

6 Povzetek

6.1 Ocena uspeha kandidatov

Uspeh kandidatov pri splošni maturi iz filozofije v letu 2016 je primerljiv z uspehom v letu 2015 in v letu 2014, pa tudi drugače se med leti ne spreminja pomembno. Število kandidatov je letos padlo z lanskih 192 na 169, a leta 2014 je bilo kandidatov 170, tako da je to znižanje še v okviru splošnega števila kandidatov. Res pa je, da se lahko zaradi manj številčnih generacij v prihodnje pričakuje zmanjševanje števila kandidatov. Struktura izpitnih pol in merila za ocenjevanje so nespremenjeni, enako velja za meje med ocenami, zato razmeroma stabilen in dober uspeh ne preseneča, še zlasti če pomislimo, da imajo kandidati, ki izberejo filozofijo, nekoliko nadpovprečen splošni uspeh na splošni maturi. Meje med ocenami pri filozofiji odsevajo vsebinsko členitev meril ocenjevanja. Za vse delne ocene (komentar besedila, tematski esej in seminarska naloga) veljajo podobno strukturirana merila vrednotenja, tako da je mogoče členitev meril uporabiti tudi pri oblikovanju meja med ocenami. Ocene notranjega dela izpita (seminarska naloga) so boljše kakor ocene pri zunanjem delu izpita. Delna razlaga za to je, da kandidati (in tudi mentorji) vložijo dodatno energijo v pripravo seminarских nalog, zlasti tisti, ki si še posebno prizadevajo za dobro skupno oceno, kakor se kaže v številu doseženih točk. Dodati je treba, da je tudi ocena pri predmetu v 3. in v 4. letniku višja od ocene na splošni maturi, tako da je boljša ocena notranjega dela izpita pričakovana, pa tudi to, da je notranji del izpita pri vseh predmetih bolje ocenjen.

6.2 Ocena kakovosti izpitnih pol

Preverjanje pri filozofiji temelji na esejih, ki imajo različne poudarke: prvi, komentar besedila, zahteva interpretacijo izbranega filozofskega dela, drugi esej pa argumentativno razpravo o kompleksni filozofski temi, tretji je rezultat samostojnega dela in mentorskega vodenja kandidata. Pri vseh treh so različne taksonomske stopnje prepletene, poudarek pa je na analizi, na sintezi in na vrednotenju. Ta struktura se ne spreminja in tudi rezultati splošne mature ne dajejo podlage za vpeljevanje sprememb, tako da ta struktura ostaja stabilna. Res pa je, da ima stabilnost tudi negativno stran, ki je povezana s postopno vedno manjšo nepredvidljivostjo vprašanj. Vendar je ta faktor pri vprašanih esejskega tipa zaradi njihove zahtevnosti manj pomemben.

6.3 Druge ugotovitve

V primerjavi s splošno maturo 2015, ki je bila četrta splošna matura, izvedena po spremembah predmetnega izpitnega kataloga, se je, potem ko je leta 2015 negativni učinek zaradi zamenjave vrstnega reda pisanja komentarja in eseja skorajda izginil, sprememba spet pokazala. Povprečni oceni za izpitno polo 1 in za izpitno polo 2 se spet nekoliko razlikujeta, a razlika ni izrazita.